

גלובס, 30.1.2011

האירועים המהפכניים בתוניס ובמצרים ירדו על "הקהילה הבינלאומית" בהפתעה ובתדהמה. למרות ההבדלים בין שתי המדינות וההתפרצויות, שתיהן אירעו במדינות ערביות שלמרות היותן לא דמוקרטיות, לא נודעו בעולם באכזריותם ובדיקטטוריות של משטרן.

שמו של המשטר התוניסאי לא נודע לשמצה כמשטר מדכא בעיתונות המערבית. מצרים נחשבה למדינה בעלת משטר סמכותי נסבל והנשיא מובארכ הוערך עד לשבוע שעבר כאחד ממנהיגי העולם והיתה לו - במידה רבה של צדק - הילה של מתון ומשכין שלום.

נכון, ארגוני זכויות האדם גינו פה ושם את הפגיעה בחופש הביטוי ובזכויות האדם בשתי המדינות, אך עשו זאת במידה צנועה וללא כל השוואה לגינוי הקולני הקבוע המכוון נגד ישראל; לא שמענו קול זעקה נגד "משטר הטרור" של בן עלי או של ה"דיקטטור" מובארכ; מצרים ותוניס נבחרו להיות חברות במועצת זכויות האדם של האו"ם - מינוי מפלצתי לגוף קרקסי.

בנוסף, תוניס זכתה למחמאות מגוף זה בשל כך ש"ממשלתה בנתה מערכת חוקית וחוקתית להגנה ולעידוד זכויות האדם" - משפט הנקרא היום כבדיחה מקאברית - ומצרים זכתה לשבח על "צעדים שנקטה בשנים האחרונות בנוגע להגנה על זכויות האדם ובמיוחד על ידי הקמת חטיבת זכויות אדם במשרד המשפטים". (הקורא דוחות אלה חש שההפגנה הנכונה צריכה להיות נגד מגני דיקטטורים אלה בג'נבה).

נכון, צרפת והאיחוד האירופי גינו מדי פעם בשפה רכה את הפגיעה בחופש הביטוי בתוניס, אך נשיא צרפת ביקר שם פעמיים והעלה את רעיון הברית הים תיכונית בה תהיה תוניס חברה חשובה.

מצרים נחשבה לעמוד התווך של הגוש הפרו מערבי. בסקרי דעת הקהל לא כיכבו מצרים ותוניס - בניגוד לישראל - ברשימת המדינות השנואות והמסוכנות. למרות שתוניס ומצרים היו מדינות פתוחות לתירים ולעיתונאים זרים, לא קראנו כותרות המגנות את מעצרים של יריבים פוליטיים, את משטר העינויים ושאר מעשי זוועה המיוחסים עתה לשני המשטרים.

להיפך, תדמיתה של תוניס היתה כשל אחת המדינות הערביות המערביות ביותר. תוניס ירשה מבורגיבה את איסור הפוליגמיה והרעלה, ואיסורים אלה קירבו אותה לכאורה לאורח חיים מערבי. השפה הצרפתית

נהנית שם מפופולאריות רבה.

מצרים נחשבה אמנם ללא-דמוקרטיה, אך למדינה שאפשר להסתדר עמה ועם תושביה מאירי הפנים. לא היה שום דבר בכיסוי התקשורת - של העיתונות הכתובה או האלקטרונית - שיכול היה "לבשר" כי בשתי המדינות מדובר בדיכוי חמור אשר יוליד מהפכה אלימה ברחובות.

רק לאחר האלימות וההפגנות ההמוניות, השתנתה התמונה בין לילה. המשטר התוניסאי מצטייר לפתע כמפלצת רודנית המענה אסירים פוליטיים ומשתיקה כל אופוזיציה; ולהפתעת הכל מסתבר לקוראי העיתונות הבינלאומית שהנשיא מובארכ הוא בעצם דיקטטור.

מה אנו למדים מכל זאת? בראש ובראשונה עולה מסקנה אחת: איננו יודעים מה מתרחש מתחת לפני השטח במשטרים סמכותיים.

בשנות ה-30 של המאה הקודמת סיירו עיתונאים רבים באוקראינה, בה המיתו הבולשביקים של סטאלין מיליונים ברעב כפוי. העולם לא ידע על כך, בין משום שהעיתונאים לא ידעו, או לא רצו לדעת על כך.

האמת היא פשוטה: ישנה הטיה ברורה בדיווח התקשורת ובדוחות על זכויות האדם. הטיה זו מעוותת על המצב במדינה שאין בה משטר של חופש ביטוי ובתי משפטאמתמציאות. היא אינה מדווחת לנו עצמאיים. להיפך, הסיכוי הוא שככל שהחברה דמוקרטית ופתוחה יותר, כך יהיה הדיווח עליה וגינוייה חריף יותר. גינויין של החברות הסגורות, סותמות הפה, הוא רך ופחות מחמיר לאין שעור. הדיווח העיתונאי והגינויים של תעשיית זכויות האדם מטות את הדיון הציבורי לרעתן של המדינות היותר דמוקרטיות.

דברים אלה נכונים גם לאחר המהפכות בתוניס ובמצרים. המשטר שם לא היה גרוע ואכזר יותר מאשר במדינות ערב אחרות המוגנות על ידי הטיית התקשורת וארגוני זכויות האדם.

יש אמת מרה יותר: מכיוון שתוניס ומצרים היו יותר קשורות במערב ממדינה כמו איראן, למשל, הדיכוי בהן אינו כה מפלצתי ואין לו היכולת לדכא מהומות ביד ברזל בסגנון בולשביקי או איראני. שם אין מגבלה על השימוש בכוח, כפי שראינו לאחרונה ברחובות טהרן.

האמת המרה יותר קשה לנו מכל: הניסיון של תוניס ומצרים צריך להוליד למסקנה האחת כי אין תחליף

לדמוקרטיה. פגמיה מלבינים כשלג בהשוואה למשטרים סמכותיים, גם אם התקשורת הבינלאומית ותעשיית זכויות האדם אינם יודעים זאת.

אך במזרח התיכון, בחירות דמוקרטיות עלולות להוליד שלטון מוסלמי-ג'יהאדיסטי מהסוג האירני, שישים קץ לכל ניצוץ של דמוקרטיה. נצטרך לחכות זמן רב עד שתצמח ותעלה דמוקרטיה אמיתית בעולם הערבי הסובב אותנו.